

Øystein Samnøen
Daglig leder i Barnevakten

Digital mobbing

Elevundersøkelsen 2007 viste at 35 000 barn mobbes hver uke. En del av mobbingen foregår på Internett og mobil. Hva er digital mobbing, og hvorfor er det alvorlig?

Unge skiller i liten grad mellom digitale og analoge arenaer. Den fysiske og den virtuelle verden smeltes sammen og blir en del av unges hverdag og virkelighetsoppfatning. Internett og mobiltelefon er medier til stor nytte og glede, men de skaper også nye utfordringer knyttet til mellommenneskelige relasjoner og sosial atferd. Ifølge Eva Barton i EUs kommisjon for sikker bruk av nettet er ungdom i stadig større grad klar over farene på nettet og blir mer kritiske til innholdet de møter. Samtidig velger de å utsette seg selv for potensiell risiko gjennom sine valg.

Mobbeformer på mobil dreier seg i hovedsak om misbruk av mobilkamera samt tekst- og bildemeldinger med trusler, sjikane eller andre utriveligheter. Mobiltelefonen benyttes også til å spre rykter om andre, og det kan være vanskelig for offeret å finne ut hvem som har sendt og mottatt sms med påstandene. Gjennom mobilen kan mobbere til enhver tid nå sine ofre uten å kunne se hvordan de reagerer på innholdet.

49 % av ungdommer i alderen 17–18 år har mottatt uønskede seksuelle kommentarer via nettet, ifølge Medietilsynets Trygg bruk-undersøkelse fra 2008. Undersøkelsen viser at 15 % av barn og unge mellom åtte og 18 år oppgir at de har mottatt meldinger som har plaget dem eller ertet dem. Tilsvarende innrømmer 14 % at de selv har sendt denne type meldinger til andre. Begge deler er et fenomen som øker når barn blir tenåringer. Det er jentene som i størst grad blir mobbet, mens guttene mobber mest.

Åtte av ti av landets 11-åringer bruker chatteprogrammet MSN, ifølge Norsk Gal-

lups undersøkelse fra 2007. Mobbing på chattekanaler kan skje i form av utrivelige utsagn eller ryktespredning. MSN kan også benyttes til utestenging ved at man bevisst nekter en person å få være med på chatten. Noen ganger oppretter mobbeutøverne egne hatsider mot fornærmede eller hatforum på nettsamfunn som Facebook. Dette er enkelt å gjøre for dem som har vilje til det, men kan være vanskelig å få fjernet for sjikane-offeret. Enkelte av mobbesidene kan karakteriseres som svært grove.

Nettsamfunn som Facebook og Nettby er en integrert del av det sosiale livet til mange tenåringer og utgjør arenaer for meningsytninger, chatting og bildepublikeringer. «Folk tror de kan gjøre og skrive hva de vil,» uttalte Erling Løken Andersen i nettsamfunnet Biip.no til Forbruker.no. «Samtlige nettsamfunn har en utfordring i å utdanne brukerne sine til å følge regler. Til nå har nettsamfunnene vært et fristed,» mener han. «Nettstedene er nåtidas gapestokk,» mener Gro Haaland i Asker og Bærum politidistrikt. «Mobbingen kan få alvorlige psykiske konsekvenser,» hevder hun.

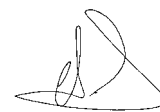
Omtrent alle tenåringer i Norge har mobiltelefon, de fleste med kamera. Dermed er det lett å ta bilder eller videoklipp av andre. Mens 7 % av 8–12-åringene har opplevd at bilder/video er blitt lagt ut på Internett uten tillatelse, forteller hele 41 % av 17–18-åringene at dette er tilfellet for dem, ifølge Trygg bruk-undersøkelsen. Jentene ser ut til å være noe mer plaget av dette enn guttene. Digitale bilder er enkle å kopiere og distribuere, og bilder kan endres på og settes inn i andre sammenhenger. Eksempelvis kan et privat bilde fra en fest dukke opp på pornografiske sider. 33 % av de unge mellom 17 og 18 år oppgir å ha mottatt et nakenbilde av noen de kjenner via mobilen, ifølge Medietilsynets Trygg bruk-undersøkelse fra 2008. En eventuell moralsk sperre

er som regel det eneste som hindrer de unge med noen få tastetrykk å spre private bilder.

En trend blant ungdom er ønsket om å eksponere seg selv på nettet, deriblant ved å publisere til dels svært private bilder på sider som deiligst.no, penest.no. De unges selvrepresentasjoner inngår i en konkurranse-og-bedømmelses-kultur, viser Hirdman & Knudsen i forskerpanelet som utarbeidet den nordiske rapporten *Unge, køn og pornografi i Norden* fra 2007. «De unge presenterer seg i offentligheten med den hensikt at score point og blive rangordnet af andre, jævnaldrende Internetbrugere. (...) Fotografierne bliver stadig mere dristige i sine fremstillinger af delvis nøgenhed. Der er muligheder for aktivt at eksponere sig selv for et større publikum via selvrepræsentationer på communities for unge.» Ved å publisere svært private bilder eller videoklipp gjør de unge seg potensielt sårbare. Jakt på status og bekreftelse er viktige drivkrefter for egeneksponeringen.

Digital mobbing kan være vanskelig for foreldre og skole å oppdage. Mange barn har egen mobil (88 % av landets tiåringer, ifølge Opinions undersøkelse fra 2007) og egen PC. Barn kan ha bedre brukerkunnskaper enn sine lærere og foreldre, dermed er det fort gjort at de opererer i en verden der voksne har lite innsyn og innsikt. Mobbingen er lite fysisk synlig eller hørbar for ressurspersoner rundt offeret og mobbeutøver, men kan like fullt oppleves som skremmende og sårende.

Mobbing på nett og mobil handler ikke om elektronikk, men om menneskelige holdninger. Det er ikke akseptabelt – verken for barn eller voksne – å gjøre ting på nett og mobil man aldri ville sagt på en arbeidsplass eller i en skolegård. Skole og foreldre har et viktig fellesoppdrag i å skape bevisste brukere. Det handler om å gi barn og unge våkne hoder og levende hjerter – også på nett og mobil. Normene for sosial atferd i analoge fora må overføres til digitale arenaer.

I neste nummer:

- Tema: Antibiotika og resistens
- Astma i norsk arbeidsliv
- Registrering av myelomatose

- Bivirkninger ved generisk bytte
- Vaktteneste i sykehjem
- Urethritt hos menn